

Co se skrývá za vývojem cen potravin v ČR

doc. Ing. Tomáš Doucha, CSc., Ing. Ilona Mrháková
Ústav zemědělské ekonomiky a informací Praha

Abstrakt

Vývoj cen potravin v ČR je hodnocen v širších souvislostech v jeho vztahu ke světovému a evropskému trhu, vyrovnávání cen mezi ČR a okolními zeměmi a k transmisí cen v ČR ve vertikále od výrobců k obchodu a spotřebitelům. Jsou identifikovány hlavní příčiny vyšší úrovně cen v ČR, zejména úroveň kupní síly populace, oligopolní charakter trhu, orientace obchodu na pohodlí spotřebitele, překážky v dovozu, nízká produktivita potravinářství ad. Jsou vymezena a hodnocena možná i skutečná opatření státu do cen i struktury trhu potravin. Pokud se má stát orientovat v období vysoké inflace a cen potravin více na spotřebitele než na výrobce, doporučuje se odstranit překážky v dovozu levnějších potravin.

Klíčová slova: vývoj, cena, potraviny, inflace, trh

Úvod

V současnosti žijeme v mimořádně turbulentním světě. Po období covid-19 došlo v únoru 2022 k napadení Ukrajiny Ruskem, které vyvolalo mimořádné zvýšení cen na trhu energií. To vše doprovázeno silnými dopady klimatické změny ústící do snížení zemědělské produkce. Tyto změny negativně ovlivnily globální trh potravin. Je přitom nutno rozlišovat fyzický nedostatek potravin (availability), či při jejich dostatku nepřiměřeně vysoké ceny pro určitou část populace (affordability).

Pokud jde o situaci v Česku, ceny potravin jsou dlouhodoběji relativně vysoké a jsou jedním ze stimulů přetrvávající národohospodářské inflace. Nejde o nedostatek potravin na trhu, ale o stále rostoucí část populace, pro kterou se vysoké ceny potravin stávají vážným problémem zachování jejich životní úrovně. Téměř každodenní mediální diskuse mezi výrobci, obchodníky, politiky a ekonomy dosvědčují, že jde o závažné celospolečenské otázky. Článek se pokouší dodat těmto diskusím racionální ekonomické základy.

Obecné vztahy na trhu potravin

Trh potravin reprezentuje vertikála: výrobci a dodavatelé vstupů (technika, energie, osiva, hnojiva, pesticidy, práce atd.) → zemědělská prvovýroba → zpracování zemědělských výrobků (potravinářství) → obchod (velko-maloobchod) → spotřebitelé.

Výchozí úroveň cen se vytváří zpravidla na globální, resp. regionální (např. EU) úrovni, tedy mimo Česko (např. burza v Chicagu, která rozhoduje o ceně pšenice). Je podstatné, že vyšší ceny ve stále větší míře zahrnují i dosud málo zohledňované záporné externality produkce potravin.

Výchozí úroveň cen se přenáší do jednotlivých zemí. Národní úrovně cen, byť jsou např. v EU tvořeny v rámci

tzv. jednotného trhu, se zpravidla mezi sebou i výrazně odlišují. Odrážejí totiž specifické makroekonomické, strukturální a sociální podmínky zemí.

Mezi jednotlivými zeměmi probíhá následně tzv. cenová arbitráž, tendence k jejich sblížení zejména mezi sousedními či jinak logisticky dostupnějšími zeměmi. Příkladem jsou tendence prosazování vyšších či nižších cen potravin z Polska, Německa, Slovenska apod. na českém trhu. Do cenové arbitráže se promítají konkurenční výhody a nevýhody zemí, které by neměly být příliš ovlivňovány státními zásahy.

Souběžně s arbitráží se uvnitř zemí vytvářejí ceny tzv. transmisí po již zmíněné vertikále od dodavatelů vstupů po obchod a spotřebitele. Pokud do tohoto trhu nezasahují významněji opatření státu, tvorba cen se řídí především vztahy nabídky a poptávky. Transmise cen je však ovlivňována tržní silou jednotlivých článků vertikály. Nejslabším článkem vertikály je zpravidla zemědělství, které se díky malosti a četnosti farem (až na výjimky) nachází v podmínkách téměř dokonalé konkurence farem. Zemědělské podniky mohou zvyšovat svou vyjednávací sílu budováním skladovacích kapacit, vytvářením obchodních sdružení, budováním vlastních zpracovatelských a obchodních družstev, resp. prosazováním tzv. krátkých řetězců (viz dále).

Zemědělské podniky se ve vertikále střetávají s dodavatelskými a odběratelskými podniky, které mají tendenci svou větší sílu prosazovat zejména formou oligopolů. Předpokládá se, že největší tržní sílu mají obchodní řetězce, které přímo reagují na koncového spotřebitele, což však nemusí vždy platit.

V EU a potažmo v ČR jsou vztahy ve vertikále chráněny zákony o ochraně hospodářské soutěže, o významné tržní síle a ochraně spotřebitele (opatření B1-B5 z Tabulky 1). Podporována je i bezpečnost potravin (food safety, opatření B6-B7 z Tabulky 1).

Na trhu potravin platí také další obecné vztahy, mezi něž patří zejména:

- Návraty do rovnovážného stavu nabídky a poptávky: při rychlém převisu poptávky nad nabídkou ceny potravin zpravidla rostou „raketově vzhůru“. Po odeznění těchto vztahů ceny zpravidla klesají pomalu „jako peří“ (inverzní cenová elasticita).
- Aktéři na trhu se neřídí jen aktuálním stavem nabídky a poptávky, ale i očekávanými budoucími stavy, do kterých cenově promítají i jejich možná rizika (v současnosti např. rozkolísanost na světových trzích).
- Faktor následování: v daném regionu či lokalitě se ceny často řídí „prvním tvůrcem“ a jsou v krátkém čase následovány podniky v okolí (typické např. u pohonných hmot, tzv. tacitní koluze).

Tabulka 1 Nejdůležitější možné, resp. realizované typy opatření státu ve vztahu k trhu potravin

Typy opatření	Dopady (+ pozitivní, - negativní)
A - Cenová opatření	
A1 - Snižování cen vstupů (zastropování cen energie atd., snižování DPH, spotřebních daní u pohonných hmot ad.)	<ul style="list-style-type: none"> + Snižování výrobních nákladů a tím i konečných cen potravin (podpora cenové dostupnosti). + Stimulace zemědělské produkce (podpora dostatku potravin potravinové bezpečnosti). - Výdaje daňových poplatníků producentům vstupů na úkor jejich užití v rozvoji infrastruktury, vědy, školství apod. - Výrazné tendence k prosakování podpor do zemědělství dodavatelům vstupů. - Stimulace k nadměrnému užití vstupů, nedostatečnému šetření energií; negativní environmentální dopady. - Při nejednotných přístupech v EU narušování konkurenčního prostředí na jednotném trhu EU."
A2 - Snižování cen potravin (snižování DPH, usměrňování cen, pevné či maximální ceny apod.)	<ul style="list-style-type: none"> + Zvyšování cenové dostupnosti potravin i pro nižší příjmové skupiny populace. - Výdaje daňových poplatníků spotřebitelům potravin na úkor jejich užití v rozvoji infrastruktury, vědy, školství ap. - Tendence k vyššímu plýtvání potravinami. - Riziko zneužití snížení DPH pro zvyšování marží ve vertikále.
A3 - Zvyšování cen potravin, např. alkohol, slazené nápoje, produkty živočišné výroby (zvyšování DPH, spotřební daně)	<ul style="list-style-type: none"> + Snižování spotřeby potravin se škodlivými dopady na zdraví populace či životní prostředí. - Rizika růstu „šedé ekonomiky" a kriminality.
A4 - Opatření pro snižování emisí z živočišné výroby	<ul style="list-style-type: none"> + Pozitivní dopady do snižování negativních dopadů klimatické změny. + Snižování spotřeby živočišných bílkovin s očekávanými pozitivními zdravotními dopady. - Riziko snižování produkce živočišné výroby spojené s růstem cen potravin živočišného původu. - Snižování produkce organických hnojiv, riziko snižování kvality zemědělského půdního fondu.
A5 - Růst obnovitelných zdrojů energie založených na zemědělské biomase	<ul style="list-style-type: none"> + Využívání zemědělské biomasy pro plnění závazků ČR ve prospěch snižování dopadů klimatické změny. - Růst konkurence mezi potravinářským a nepotravinářským užitím biomasy, riziko snižování dostupnosti potravin.
B - Strukturální a institucionální opatření	
B1 - Regulace konkurenčního prostředí, ochrana hospodářské soutěže	<ul style="list-style-type: none"> + Zákazy monopolů či kartelů v agrárním sektoru, resp. omezování vytváření vlivu oligopolů na agrární trh. + Předpokládaný pozitivní dopad na snižování cen potravin. - Rizika z obtížné implementace a vynutitelnosti opatření na národní úrovni a v prostředí jednotného trhu EU.
B2 - Informační systémy státu o aktuálních cenách potravin	<ul style="list-style-type: none"> + Rychlé informace spotřebitelům z obchodních řetězců, předpokládaný dopad na snižování cen potravin. - Legislativní překážky a neochota obchodníků informace poskytovat. - Možné zneužití systému obchodníky pro společné cenové aktivity.
B3 - Vytváření podmínek pro spravedlivější vztahy ve vertikále proti zneužívání tržní síly	<ul style="list-style-type: none"> + Snižování negativního působení koncentrovaných a silnějších aktérů na trhu vůči menším a slabším aktérům. + Lepší podmínky pro snižování spotřebitelských cen. - Obtíže s uplatňováním takových opatření v reálných tržních vztazích („kde není žalobce není soudce").
B4 - Opatření pro ochranu férových vztahů vůči spotřebitelům v prodeji	<ul style="list-style-type: none"> + Zajišťování férových podmínek, vyváženosti vztahů mezi malobchodem a spotřebitelem (ČOI).
B5 - Překážky dovozu/vývozu nad rámec zdravotních a environmentálních standardů, resp. v oblasti tzv. dvojí kvality potravin	<ul style="list-style-type: none"> - Riziko zvyšování cen potravin při omezování konkurence ze zemí s vyšší efektivitou výroby potravin (dovoz). - Riziko nedostatku potravin a zvyšování jejich cen (vývoz)
B6 - Zvyšování bezpečnosti potravin	<ul style="list-style-type: none"> + Opatření politiky pro snižování a kontrolu užití průmyslových hnojiv, pesticidů, antibiotik apod (SZPI, SVS ad.). + Zavádění výživových a jiných standardů (NutriScore apod.) - Riziko snižování produkce, zvyšování nákladů a konečných cen potravin.
B7 - Ochrana půdy, vody, přírody a krajiny, zvyšování biodiverzity	<ul style="list-style-type: none"> + Opatření politiky pro zlepšení a kontrolu vztahů agrárního sektoru vůči přírodním zdrojům. - Riziko snižování produkce, zvyšování nákladů a konečných cen potravin.
C - Ostatní opatření a podpory	
C1 - Provozní podpory podnikům agrárního sektoru	<ul style="list-style-type: none"> + Stabilizace/zvýšení produkce zejména u ohrožených zemědělských odvětví sektoru a tím i její dostupnosti spotřebitele. - Značné riziko snižování výkonnosti a odolnosti podniků agrárního sektoru a jejich konkurenceschopnosti.
C2 - Investiční podpory podnikům agrárního sektoru	<ul style="list-style-type: none"> + Při správné orientaci podpor zvyšování výkonnosti podniků a jejich konkurenceschopnosti. + Zvýšení potenciálu pro snižování cen potravin či exportní výkonnosti agrárního sektoru.
C3 - Sociální podpory	<ul style="list-style-type: none"> + Zvýšení kupní síly i sociálně slabší část populace (podpory bydlení a energií, potravinové banky apod.). - Rizika vyšší inflace a růst cen potravin.

Ceny zemědělských výrobců (CZV) se na výsledné spotřebitelské ceně potraviny podílejí v závislosti na jejím charakteru v průměru z 16-20 % (u čerstvého ovoce a zeleniny apod. podstatně více, až 80 %). V každé spotřebitelské ceně (SC) je zahrnuta tzv. marže, která pokrývá náklady distribuce a prodeje a zisk. Přírodním cílem všech aktérů ve vertikále je maximalizace zisku.

Potraviny se ke spotřebitelům dostávají více distribučními kanály. Nejvýznamnější je v současnosti prodej potravin prostřednictvím velkých obchodních řetězců, následován prodejem v menších prodejnách a stravovacích zařízeních. Stále rostoucí, byť dosud s malým tržním podílem, jsou tzv. krátké řetězce (prodej ze dvora, zpracování na farmě, prodej ve vlastních stravovacích zařízeních, v tržnicích apod.) zaměřené zejména na vyšší čerstvost a chuťovou kvalitu, avšak za relativně vyšší cenu. Prosazuje se i nákup potravin a jídla prostřednictvím internetu. Po určitém nárůstu oblíbenosti těchto nákupů v letech 2019-2021 (také v důsledku covid-19) však v posledním období počet takto nakupujících mírně klesá¹.

Do vztahů na trhu zasahuje stát. Přehled nejdůležitějších typů opat-

ření státu se vztahem k trhu potravin a jejich dopadů do tohoto trhu je uveden v Tabulce 1. Nutno doplnit, že přímá podpora zvyšování zemědělské produkce je na globální úrovni limitována pravidly Světové obchodní organizace a je také výrazně regulována v rámci jednotného trhu EU.

Charakter českého trhu potravin

Důkaz, že se ceny zemědělských výrobců a následně i ceny potravin v ČR odvíjejí od úrovně, která se generuje mimo naši republiku, poskytují údaje Eurostatu uvedené v BOŠKOVÁ 2023. Ceny prakticky každé hlavní potraviny mají ve zkoumaných zemích EU velmi podobný vývojový trend, liší se však úrovní cen v závislosti na jejich již zmiňovaných specifikách.

Cenová hladina potravin byla v ČR v roce 2022 v rámci EU-27 šestá nejnižší, pokud použijeme paritu založenou na poměru směnných kurzů (EUROSTAT 2023 a BOŠKOVÁ a 2023)². Kdybychom však vzali v úvahu paritu založenou na poměru „kolik stejných spotřebních košů si mohou koupit z průměrného příjmu“, tj. se zohledněním kupní síly obyvatel, cena českých potravin by se ocitla v prostoru zhruba 40% mzdové úrovně např. Německa na

jedné straně a zhruba 120% mzdové úrovně Polska, a v žádném případě by nebyla šestá nejnižší v EU.

Přítom podíl potravin a nealkoholických nápojů na celkových výdajích domácností se v ČR po roce 1990 snižuje na současnou průměrnou úroveň kolem 17 % (MZe-ÚZEI 2023), více u domácností důchodců. Toto snížení odráží mimo jiné zvýšení výdajů zejména na bydlení (kolem 30 %). Při vyšších cenách potravin se většina spotřebitelů orientuje spíše podle jejich úrovně než podle původu či vyšší environmentální, resp. výživové kvality (bioprodukty dosahují dnes zhruba do 2 % nákupu). Vzniká otázka, proč jsou ceny českých potravin absolutně (např. proti Polsku), či relativně (např. proti většině potravin v Německu) vyšší, a proč tak hrají mimořádnou roli ve vývoji inflace. Je tomu tak zejména z následujících důvodů (s vazbou na typy opatření z Tabulky 1).

Pokračující relativně vysoká kupní síla odhadem u 30-40 % populace, která mj. vzešla z předchozích „covidových“ let v důsledku značných plošných podpor domácností a podniků (typu C1), které nebyly doprovázeny odpovídající produkcí, a která byla u části populace navyšována po zahájení agrese Ruska na Ukrajině vysokými zisky a příjmy zejména v sektoru energetiky. Na této kupní síle jsou dosud založena očekávání a cenová politika potravinářského byznysu a obchodu, jež je navíc podložena očekáváním, že stát rostoucímu podílu nejhudší populace pomůže její kupní sílu povzbudit různými sociálními opatřeními typu C3.

Selhávání ochrany hospodářské soutěže (opatření B1)³. Klíčová jsou opatření Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS). Dosavadní šetření ÚOHS se snaží prokázat, že v tvorbě cen neexistují kartelové dohody (být' některá společná prohlášení obchodních řetězců jako „dělostřelecké přípravy“ ke zvyšování cen by bylo možné tak klasifikovat),

¹ Podle průzkumu společnosti GfK (GfK 2023) způsob nákupu přes internet využívá zhruba jedna třetina českých domácností, alespoň jednou ročně pořídily nákup potravin přes internet přibližně 3 z 10 českých domácností. Nejčastěji jsou přitom nakupované trvanlivé potraviny. Podle společnosti GfK má tento typ nákupu potenciál v budoucnu oslovit více než polovinu zákazníků.

² Při průměrné úrovni cen potravin EU-27 v roce 2022 100 % má ČR hodnotu 96,4 % a nižší hodnoty dosahují Rumunsko, Polsko, Bulharsko, Maďarsko a Nizozemsko, naopak Rakousko 107,4 % či Německo 107,7 %.

³ Na českém trhu se stabilizovalo 8 velkých obchodních řetězců s 6 vlastníky (z toho 4 řetězce jsou ve vlastnictví dvou zahraničních firem), jejichž prostřednictvím se realizuje kolem 77 % maloobchodních prodejů. V některých oborech potravinářského průmyslu a dodavatelů vstupů (hnojiv, krmiv apod.) se v rámci českého trhu vyskytují rovněž podniky s oligopolním postavením. Zemědělské podniky, ať sebevěšší, pokud nejsou např. součástí nějakého holdingu, nedosahují významnější tržní síly.

⁴ Oligopolní struktura je charakteristická tím, že malý počet velkých firem má většinový podíl na trhu, s tendencí udržovat vyšší. Koncentrace firem na trhu je zpravidla měřena stupněm koncentrace, resp. Herfindahl-Hirschman indexem (HHI) od dominance na trhu až po nekonzentrovaný trh. Studie MÁDR, NÁPLAVA 2024 prokazuje, že současný maloobchodní trh potravin v ČR lze charakterizovat jako tzv. asymetrický oligopolní.

že však existující oligopoly⁴ v potravinové vertikále nemají zásadnější vliv na ceny. Toto tvrzení se však opírá o šetření na jednotlivých úrovních vertikály, nebere v úvahu holdingová uskupení ve vertikále od např. produkce hnojiv přes velké zemědělské podniky až po zpracování potravin. ÚOHS v současnosti navrhuje zpřísnění podmínek ochrany trhu⁵. Snahy o speciální státní Informační systémy o cenách (opatření B2), mimo sledování ČSÚ, jsou primárně limitovány neochotou obchodníků aktuální cenové informace poskytovat.

Nedostatečná výkonnost českého potravinářského průmyslu: produktivita práce v tomto průmyslu dosahuje v současnosti 60–65 % produktivity ve vyspělejších zemích EU (ÚZEI 2023), přitom 20–30 % zemědělské biomasy ČR převyšuje domácí poptávku. Ta je vyvážená a vrací se často zpět v podobě zboží s vyšší přidanou hodnotou. Jde zejména o obiloviny, olejiny, mléko, jatečný dobytek atd. Částečnou příčinou je podstatně menší domácí trh než např. v Německu či Polsku, který zvyšuje náklady výroby⁶. Jde ale také o problémy na trhu práce (viz trvalý nedostatek řezníků na jatkách). Přispívá k tomu i vyšší tržní síla potravinářů vůči zemědělcům, která se prosazuje prosakováním částí jejich podpor nižšími CZV⁷.

Celkově vyšší investiční i provozní náklady obchodní sítě v ČR: podle neoficiálních informací na jednoho spotřebitele připadá v naší zemi podstatně větší počet m² než v mnoha jiných zemích EU. Nejde jen o koncentrované prodejny obchodních řetězců, ale i o ostatní maloobchodní prodejny včetně rozvíjejících se prodejnů prostřednictvím krátkých řetězců. S výjimkou menších obcí je nákupní komfort průměrného spotřebitele evropsky nadprůměrný a český spotřebitel si ho musí vyššími cenami potravin prostě zaplatit.

Nižší DPH na potraviny v okolních zemích, např. v Polsku. Příčinou nižších cen potravin jsou však často spíše nižší náklady na produkci potravin, zejména pokud jde o mzdové náklady a o výhody z velikosti zpracovatelských podniků v dané zemi⁸. Nicméně nákupy českých spotřebitelů na trzích v okolních zemích svědčí o cenové arbitráži mezi zeměmi touto cestou. Nižší ceny nebo vyšší chuťová kvalita potravin pro české spotřebitele však znamenají i ztráty pro českou ekonomiku.

Překážky v dovozu potravin: jde např. o administrativní překážky (oznamovací povinnosti dovozů) či častá negativní marketingová kampaň vůči kvalitě dovážených potravin v médiích.

Závěry

Ceny značné části českých potravin jsou relativně, resp. absolutně vyšší než ve většině zemí EU. Hlavní příčiny jsou ekonomické a institucionální povahy. Česká politika musí uplatňovat vyvážená opatření, která by v současnosti měla mířit také na ochranu spotřebitelů než jen na ochranu výrobců v ČR, jak je tomu převážně doposud. Každý zásah státu do cenových relací musí

přitom respektovat, že „každá hůl má dva konce“: každé opatření ke snižování cen pro výrobce či spotřebitele nejen narušuje tržní vztahy, jde však zejména na vrub výdajů do infrastruktury, vědy, vzdělávání atp. Dále je zřejmé, že za současné situace nejzávažnější konkurenci na domácím trhu ve prospěch českých spotřebitelů tvoří dovozy potravin či jejich přímé nákupy v zahraničí. Stát by měl proto odstraňovat všechny dosavadní, převážně administrativní překážky dovozu.

Literatura

Bošková, I., Mrháková, I., Dolanová, I.: Vývoj cen potravin v ČR a v sousedních zemích. Sborník příspěvků ze 7. ročníku ekonomické konference ÚZEI. Mladá Boleslav, listopad 2023. ISBN 978-80-7271-263-2

Čechura, L., Hockman, H., Kroupová, L.: Productivity and Efficiency of European Food Processing Industry. EU COMPETE project, 2014: [https://www.competeproject.eu/fileadmin/compete/files/working paper/COMPETE Working Paper 7 Productivity FP.pdf](https://www.competeproject.eu/fileadmin/compete/files/working%20paper/COMPETE%20Working%20Paper%207%20Productivity%20FP.pdf)

EUROSTAT STATISTICS: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained>.

EUROSTAT STATISTICS: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/hicp/database>.

EUROSTAT STATISTICS: Harmonised index of consumer prices: <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/website/economy/food-price-monitoring>

FAO STATISTICS: <https://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/>.

Shopper GfK, studie GfK Czech s.r.o., Praha, 2023

Kabilka, M., Pěchová, L.: Možnosti a limity zákona o ochraně hospodářské soutěže v oblasti zemědělsko-potravinářské vertikály. ÚHOS, seminář Spolku pro výživu a ÚZEI, Praha 28. 6. 2023.

Mádr, M., Náplava, R.: Retail Sale in Non-Specialised Stores in the Czech Republic. MENDELU Working Papers in Business and Economics 93/2024. MENDELU, Brno, 2024.

MZe-ÚZEI: Zpráva o stavu českého zemědělství 2023. Interní dokument MZe, 2023.

ÚZEI: Hodnocení postupu plnění Strategie MZe 2030. Výstup tematického úkolu pro MZe, ÚZEI 2023.

Abstract

The development of food prices in the Czechia is assessed in a broader context in its relations with global and European market, price arbitrage between Czechia and neighbour countries and domestic price transmission in the vertical from producers to consumers. The main reasons of higher price levels in the Czechia are identified: purchasing power of the population, oligopol character of the market, high purchasing comfort for consumers, import barriers, lower productivity of the food industry, etc. Potential or real market interventions of the government are specified and assessed. If the government in the period of high inflation shall more aim at consumers than at producers, it is recommended to remove barriers for imports of cheaper food.

Key words: development, price, food, inflation, market

⁵ Jde např. o posílení pravomocí pro odhalování a trestání kartelových dohod, kontroly majetkového spojování ad. Jde také o zvýšení ochrany whistleblowerů, což svědčí o problému oznamování nekalých praktik.

⁶ Nejde přitom jednoznačně vývoz suroviny a dovoz zpracovaných výrobků považovat za národohospodářskou ztrátu přidané hodnoty. Musí se respektovat i skutečné konkurenční výhody/nevýhody na trhu a předpoklad, že ztráta přidané hodnoty v agrárním sektoru bude národohospodářsky vyvážená zvýšenou produkcí přidané hodnoty v jiných sektorech.

⁷ Tzv. prosakování podpor je nejvyšší u podpor cen vstupů (např. u cen energie) a u plošných podpor příjmů zemědělců. Podpory do zemědělství jsou tak cenami vstupů a výstupů přenášeny dodavatelům a odběratelům zemědělských podniků, a mívají se tak cílům těchto podpor.

⁸ Nutno dodat, že nejsou pravdivé časté argumenty našich producentů, že jsou např. polští zemědělci podporováni více než naši zemědělci. V průměru posledních zhruba 10 let tomu tak není.